

Viri za gradbeno zgodovino Maribora po letu 1850, Pokrajinski arhiv Maribor, Viri 2/18, Maribor 2006, 331 strani

Z 18. zvezkom Virov za gradbeno zgodovino Maribora po letu 1850, ki smo ga v Pokrajinskem arhivu Maribor izdali v okviru zbirke Viri, končujemo to številko Virov. Do sedaj so v okviru zbirke izšle številne publikacije. Gradbeni zgodovini Maribora je bila namenjena tudi prva številka virov z naslovom Viri za gradbeno zgodovino Maribora do 1850 – Viri 1, avtorja Jožeta Curka, ki jo je Pokrajinski arhiv Maribor izdal leta 1985.

Viri 2 so bili že od začetka rezervirani za podatke iz arhivskega gradiva za novejšo gradbeno zgodovino Maribora iz obdobja poletu 1850. Glede na količino podatkov smo oblikovali zbirko Viri 2, ki šteje ob koncu izhajanja že osemnajst zvezkov, izdanih v obdobju 1990–2006.

Podatkovno-informacijski temelj Virov 2 predstavljajo obsežna arhivska urejevalna dela v arhivskem fondu Uprava za gradnje in regulacijo Maribor 1840–1963 in 18. zvezek fonda Uprava za gradnje in regulacijo Maribor okolica 1840–1963. V zvezkih od 2/1 do 2/6 so objavljeni podatki o ohranjeni gradbeni dokumentaciji za stavbe, ki so bile zgrajene v ožjem mestnem jedru, v zvezkih od 2/7 do 2/9 za stavbe, ki so bile zgrajene na območju Studencev, v zvezkih od 2/10 do 2/12 pa za stavbe z območja Pobrežja in to v zvezku 2/10 za ulice in ceste z začetnicami od A do K, v zvezku 2/11 za ulice z začetnicami od L do R, v zvezku 2/12 pa z ulicami z začetnicami od S do Ž. V zvezkih 2/13 do 2/16 so objavljeni podatki o gradbeni dokumentaciji za stavbe z območja Tabora, in to v trinajstem zvezku z začetnicami od A do G, v štirinajstem zvezku od H do O, v petnajstem zvezku od P do R, v šestnajstem zvezku pa od S do Ž. V sedemnajstem zvezku so objavljeni podatki o gradbeni dokumentaciji z območja Kamnice.

V osemnajstem zvezku Viri 2 so objavljeni podatki o gradbeni dokumentaciji z območja Maribor okolica, in sicer za kraje: Bezena do Žikarce, to je skupno 143 krajev.

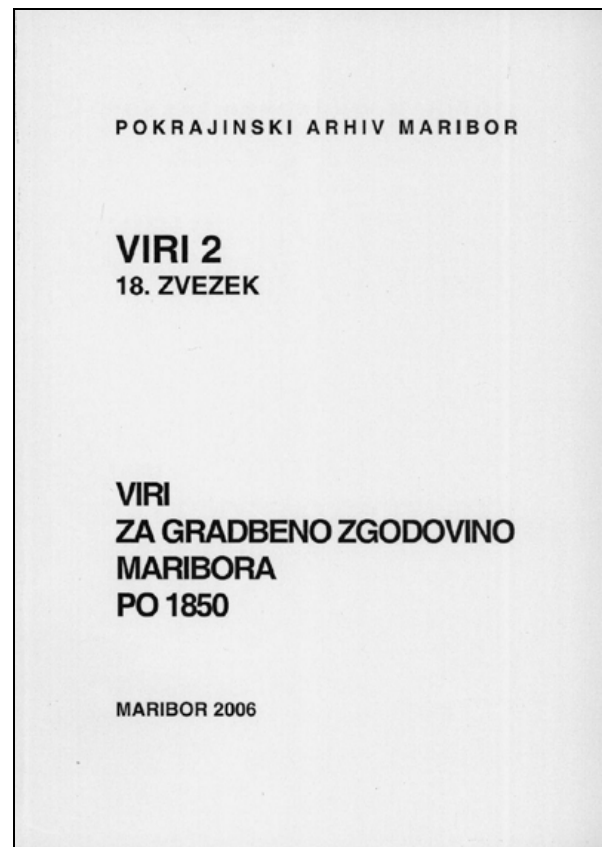
Objavljeni podatki v okviru zbirke Viri 2 so zbrani in obdelani po enotni metodologiji. Na koncu vsakega zvezka sta kazalo stavb in projektov po ulicah ali krajih ter abecedni indeks arhitektov projektantov in stavbnih mojstrov. Tako je v 18. zvezku objavljen seznam kar 190 projektantov in stavbnih mojstrov. Nekateri so navedeni le pri eni vstavbi, spet drugi pa pri številnih stavbah: Maks Hlad (82 navedb), Stane Lovše (98 navedb) in Jože Požauko (32 navedb). Celota informacij je analitične narave in se omejuje predvsem na tiste gradbene posega, za katere je bilo potrebno pridobiti s takratno zakonodajo določene

priglasitve ali ustrezna dovoljenja od pristojnih upravnih organov.

Informacije o projektih, ki načrtov ali spisov nimajo ohranjenih, so pa znani podatki o njihovem obstoju, so označene z zvezdico (*).

S stališča arhivskega urejevalnega dela je poudarjena prvotna ureditev fonda; ki je temeljila na razdelitvi območij Uprave za gradnjo in regulacije, na katerih so bili projekti tudi realizirani. Tako je najobsežnejši del namenjen staremu mestnemu jedru in nosi oznako MA. Gradivo za območje Tabora nosi oznako TA, gradivo za območje Studencev STU, gradivo za območja Kamnice pa KA. Vsaka arhivska enota je definirana na podlagi ohranjene logične celote arhivskega gradiva ustvarjalca (načrti in spisi skupaj). Popisana je na podlagi posebne metodologije; upoštevani so: originalna signatura arhivske enote, znane oblike poimenovanja ulic v zgodovini, katastrska občina, letnice uporabnih dovoljenj, številke gradbenih parcel, vsi znani lastniki, leto zidave, ohranjeni gradbeni načrti po fazah, skupno število ohranjenih gradbenih načrtov. Omenjeni so projektanti, splošni spisi z mejnimi letnicami, jezik gradiva in seveda opombe.

V 18. zvezku je gradivo popisano tako, da so gradbene zadeve razvrščene po krajih v okolici Maribora in tako tudi popisane. V okviru krajev so hiše razvrščene po zaporedju hišnih števil, te pa so

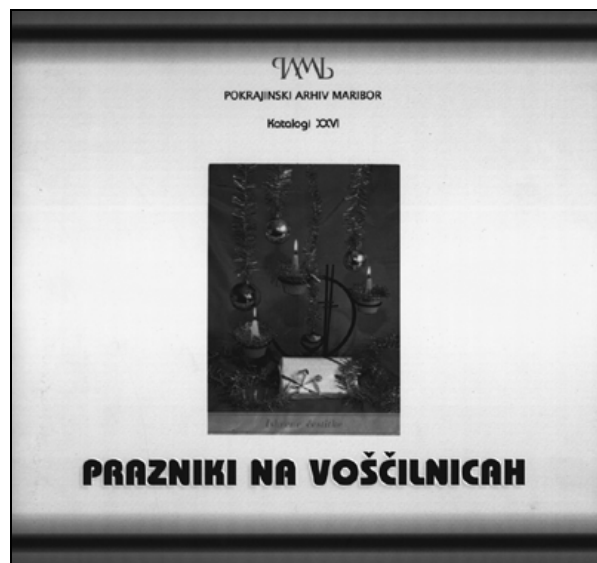
povzete iz gradbenih spisov. Sledijo spisi, v katerih ni bilo hišne oznake in nazadnje spisi, ki se nanašajo na objekte družbenega pomena.

Vsebino 18. zvezka sta s požrtvovalnim in marljivim strokovnim delom pripravili in vsebino oblikovali višja arhivistka Lučka Mlinarič in arhivska tehničarka Irena Žugaj. Urednica tega kot tudi številnih prejšnjih zvezkov serije Virov je direktorica Pokrajinskega arhiva Maribor dr. Slavica Tovšak, ki je tudi za ta zadnji zvezek (18. zvezek) zbirke Viri 2 pripravila predgovor; povzet je v predstavitvi publikacije.

Leopold Mikec Avberšek

Sabina Lešnik, Prazniki na voščilnicah, Pokrajinski arhiv Maribor, Katalogi XXVI, Maribor 2006, 24 strani; razstava v razstavišču Archivum, avtorica Sabina Lešnik, 14. december 2006 do 31. januar 2007

Sredi decembra leta 2006 smo v razstavišču Archivum Pokrajinskega arhiva Maribor pripravili razstavo razglednic, ki so bile odposlane kot voščilnice ob različnih praznikih. Gradivo za razstavo je izbrala in pripravila arhivska strokovna sodelavka Sabina Lešnik. Na razstavi so bile prvič zbrane in prikazane voščilnice, ki jih Pokrajinski arhiv Maribor hrani v različnih fondih in zbirkah. Namenjene so bile posameznikom ob osebnih, cerkvenih in drugih praznikih. Razstava je bila tematsko razdeljena v več delov: miklavževo, božič, novo leto, velika noč, binkošti, god, rojstni dan, valentinovo.

Na prvem panoju je bila razstavljena litografija – novoletna voščilnica za leto 1834. Predali so jo osebno in ne po pošti. Najdena je bila v Mariboru, hrani pa jo mariborski zbiratelj Primož Premzl. Kot zanimivost si je bilo mogoče ogledati tudi krajevno razglednico Maribora z natisnjenim voščilom za veliko noč. Razglednica v nemškem jeziku je bila izdana leta 1907 v Gradcu.

Voščilnice za miklavževo so v gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor redkost. Le nekaj, v nemškem jeziku, jih je v zbirkah Fototeka in Albumi. Odposlane so bile leta 1903, okoli leta 1910 in 1920. Poleg razglednic je bilo razstavljeno tudi drugo gradivo. V osebni fondu upravnika mariborske moške kaznilnice Nika Vrable so šolski zvezki njegovih otrok. Leta 1934 je njegov sin Niko v pismu sv. Miklavžu med drugim zapisal, da mu naj ta prinese risanko, plastelin v vseh barvah, lep svinčnik in peresa. Miklavžev in božični sejem je bil tudi priložnost za skromen zaslužek sejmarjev. Spisi o organiziranju sejma leta 1934 so v fondu Mestna občina Maribor.

Voščilnice za božič in novo leto so zelo številne tako v zbirkah kot tudi v različnih fondih Pokrajinskega arhiva Maribor. Razstavljene so bile voščilnice iz albumov družine Zabeo, lastnikov falskega gradu, in družine mariborskih tovarnarjev Badlov. Razglednice v tujih jezikih (nemškem, italijanskem) so bile odposlane v letih od 1898 do 1906. Voščila za božič in novo leto je prejemal tudi Pavel Turner, mecen, publicist in vzgojitelj. Razglednice v različnih jezikih, tudi slovenskem, so bile odposlane med letoma 1900 in 1920. Razstavljenih je bilo tudi veliko razglednic iz tridesetih let 20. stoletja in obdobja med letoma 1954 in 1990, ki so v zbirkah Fototeka in Albumi.

Veliko velikonočnih voščilnic z najrazličnejšimi motivi je prav tako v gradivu Pokrajinskega arhiva Maribor. Predstavljene so bile voščilnice v različnih jezikih (slovenskem, nemškem, madžarskem) iz let 1900–1980.

Pokrajinski arhiv Maribor hrani zelo malo voščilnic za binkošti, pa še te so le v nemškem jeziku. Voščilnica s pomladnim motivom je bila leta 1902 odposlana iz Gradca na naslov Anton Badl, tovarnar, Maribor.

Za god in rojstni dan so ljudje pošiljali voščilnice z različnimi motivi. Voščilnice so imele voščilo natisnjeno, pogosto pa so za ta praznika uporabili tudi voščilnice brez napisa. Čestitke h godu so leta 1899 izrazili tudi na krajevni razglednici Ljutomera. Razstavljene so bile voščilnice v različnih jezikih, ki so bile odposlane med letoma 1903 in 1980. Pokrajinski arhiv Maribor jih hrani v zbirkah in fondih.

Na koncu razstave pa so bile predstavljene še razglednice z ljubezenskimi motivi. Spoštovanje in prijateljstvo so ljudje izražali tudi z voščilnicami brez napisa. Razstavljen je bil album z razglednicami iz